

Громова Н.М.

Старший викладач кафедри іноземних мов
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі

ВМІННЯ ДІАЛОГІЧНОГО ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ СТУДЕНТАМИ

Дослідження діалогу та діалогічної взаємодії в останній час набуває важливого значення в сучасному інформаційному просторі. З розвитком суспільства збільшуються потреби людей в інформаційному забезпеченні, виникають все нові способи передачі інформації, яка, у свою чергу, потребує її розуміння аудиторією. Перенасичення джерел масової інформації повідомленнями наукового, навчального, художнього і побутового характеру викликає питання якості інформаційного матеріалу, який запропонований до уваги аудиторії. Це в свою чергу приводить до проблеми сприйняття, розуміння та критичного аналізу повідомлень, що можливе лише за наявності спеціальних вмінь діалогічної взаємодії з тестами та їх авторами. Дослідженнями діалогу та діалогічних характеристик текстів, а також проблемою розуміння тексту займалися спеціалісти з різних наукових галузей – лінгвістики, психології, філософії, соціології (Г.О. Балл, М.М. Бахтін, С.О. Васильєв, В.П. Белянін, А.А. Брудний, О.В. Дмитрук, Л.Р. Дускаєва, В.В. Знаков, З.І. Кличнікова, Г.С. Костюк, Н.О. Михальчук, С.Г. Тер-Мінасова, Н.В. Ченелева та інші). Більшість з цих досліджень присвячена діалогічним особливостям текстів рідною мовою та їх розумінню або лексичним та синтаксичним засобам вираження діалогічності в текстах. У зв'язку з доступністю в наш час зарубіжних інформаційних джерел через Інтернет особливе зацікавлення викликає проблема читання іншомовних газетних текстів. Цій проблемі присвячено увагу головним чином з боку журналістів та філологів, які розглядають її з точки зору лексико-семантичних, стилевих особливостей та мовних засобів впливу газетних текстів на формування свідомості читацької аудиторії. Але, на нашу думку, залишається відкритою проблема критичного опрацювання інформації, побудови діалогічних взаємин з текстами і ставлення до їх авторів як до партнерів у комунікації. Розуміння іншомовних текстів, як предмет багатьох досліджень в галузі лінгвістики, психології, психолінгвістики та журналістики, розглядається протягом декількох останніх десятиліть досить інтенсивно. Проте мало розробленою залишається проблема читацької діяльності в процесі розуміння газетних текстів іноземною мовою. Оскільки лише авторської активності у встановленні діалогічних відносин з читачем недостатньо, і сам читач також повинен володіти прийомами діалогічної взаємодії з автором та його текстом, тому обираємо предметом нашого дослідження виявлення вмінь використовувати ці прийоми студентами неможлими вищих навчальних закладів.

Дослідження проводилось на 107 студентах київських вищих навчальних закладів та складалось з декілька етапів. Спочатку був проведений аналіз основних прийомів діалогічної взаємодії з текстами, який дозволив відібрати такі, що

використовуються для навчання взаємодії з іншомовними газетними текстами, а саме: 1) визначення різних точок зору на проблему тексту; 2) постановка діалогічних запитань до тексту; 3) висунення гіпотез щодо подальшого розвитку змісту тексту; 4) узагальнення змісту тексту; 5) оцінка та емоційне реагування на повідомлення; 5) коментування текстів. Найбільш значущими прийомами визнано постановку діалогічних запитань та коментування тексту.

На наступному етапі студентам було запропоновано відповісти на запитання анкети щодо їх читацької компетентності. Запитання стосувались частоти читання статей в періодичних виданнях іноземною мовою, тематики та назв періодичних видань іноземною мовою, складнощій під час читання статей, довіри думці автора статті, виникнення запитань до автора та до самого себе під час читання іншомовних статей. Результати відповідей досліджуваних на запитання анкети свідчать про недостатній досвід читання іншомовних газетних текстів, основними причинами якого студенти вважають мовний чинник. У міркуваннях над змістом тексту досліджувані спираються головним чином на власну думку і майже не вступають у діалог з автором тексту, що підкреслює відсутність спеціальних вмінь взаємодії з ним.

Сформованість у студентів прийомів діалогічної взаємодії з іншомовними газетними текстами визначається за вміннями ставити до них діалогічні запитання та складати письмовий коментар. Тому наступним завданням для досліджуваних було прочитати та поставити запитання і написати коментар до десяти газетних текстів (1 українською та 9 англійською мовами). Отримані результати виконання досліджуваними завдання виявились однаковими, що свідчить про відсутність сформованих вмінь діалогічної взаємодії з текстами у студентів з різним рівнем володіння іноземною мовою.

Серед запитань, складених студентами до текстів, більшість належить до структуруючого блоку, що свідчить про зосередженість студентів на деталях змісту тексту і відсутність навичок діалогічного спілкування з автором в процесі обмірковування повідомлення. Суттєвої різниці в результатах складання запитань до текстів як рідною, так і іноземною мовами не виявлено.

За результатами коментування текстів виявлена схильність студентів до емоційної оцінки, короткого резюме або відволікання від змісту тексту і висловлення власних думок за темою повідомлення. Встановлена відсутність навичок критичного мислення і звичка до пасивного споживання інформації серед більшості опитуваних студентів.

Таким чином, можна дійти висновків, що в межах сучасного навчання іноземної мови головна увага приділяється лінгвістичній компетентності студентів, що не забезпечує всебічного розвитку їх іншомовної комунікативної компетентності. В результаті такого підходу до навчання більшість студентів не усвідомлює важливість і необхідність діалогічної взаємодії з текстом, як чинник його кращого розуміння. Більшість досліджуваних продемонструвала некритичність і пасивність мислення, що підкреслює необхідність введення змін у навчальний процес з метою оптимізації оволодіння іноземними мовами.

Література:

1. Васильев С.А. Синтез смысла при создании и понимании текста / С.А. Васильев

- // Филос. пробл. / АН УССР Ин-т философии /отв. ред. М.В. Попович. – К. : Наукова думка, 1988. – 240 с.
2. Дускаева Л.Р. Диалогическая природа газетных речевых жанров: дис. доктора фил. наук : 10.01.10 / Дускаева Лилия Рашидовна. – Санкт-Петербург, 2004. – 359 с.
 3. Клычникова З.И. Психологические особенности восприятия и понимания письменной речи / З.И. Клычникова. – М., 1975. – 50 с.
 4. Костюк Г.С. О психологии понимания / Г.С. Костюк // Избранные психологические труды. – М., 1988. – 304 с.
 5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М. : Слово/SLOVO, 2000. – 263 с.
 6. Чепелева Н.В. Формування у студентів прийомів діалогічної взаємодії з текстом / Н. В. Чепелева // Актуальні проблеми психології : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика. – 2008. – Т. 9, ч. 3. – С. 31–40.
 7. Читання як діалогічна взаємодія автора і читача // Діалогічність як форма існування і розвитку особистості : Монографія / за заг. ред. Г.О. Балла, М.В. Папучі. – Ніжин : В-во „Міланік”, 2007. – С. 231–249.